A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2006. október 26.*

A C-302/05. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt a Bírósághoz 2005. július 28-án

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: B. Schima és D. Recchia, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: M. Massella Ducci Teri avvocato dello Stato, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

* Az eljárás nyelve: olasz.

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, R. Schintgen, P. Kūris, J. Klučka (előadó) és G. Arestis bírák,

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Kereseti kérelmében az Európai Közösségek Bizottsága azt kéri a Bíróságtól, hogy állapítsa meg, hogy az Olasz Köztársaság – mivel előírta azt, hogy ahhoz, hogy az a vevő harmadik személy hitelezőivel szemben érvényesíthető legyen, a tulajdonjog-fenntartási kikötést rögzíteni kell a későbbi szállításokhoz kapcsolódó minden egyes, a végrehajtási eljárást megelőző, egyértelműen meghatározott időpontban kelt és szabályosan könyvelt számlán – nem teljesítette a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2000. L 200., 35. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 226. o.) 4. cikke (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

2 A 2000/35 irányelv a tagállamoknak a vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok közötti, fizetés ellenében áruk szállítására vagy szolgáltatások nyújtására irányuló kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló jogszabályai közelítését célozza.

3 Az irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként végrehajtott valamennyi fizetésre vonatkozik."

4 Ugyanezen irányelv 2. cikke értelmében:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

(1) »kereskedelmi ügyletek«: vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek, amelyek fizetés ellenében áruk szállítását vagy szolgáltatását eredményezik;

[...]

(3) »a tulajdonjog fenntartása«: olyan szerződéses megállapodás, amelynek értelmében az eladó az adott árukra vonatkozó tulajdonjogát mindaddig fenntartja, amíg azok ellenértéke teljes mértékben kiegyenlítésre nem kerül;

[...]"

5 A 2000/35 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése ekként rendelkezik:

„A tagállamok a nemzetközi magánjogban megjelölt, vonatkozó nemzeti rendelkezésekkel összhangban előírják, hogy az eladó az áruk ellenértékének teljes kiegyenlítéséig fenntartja [helyesen: fenntarthatja] tulajdonjogát, amennyiben az áruk leszállítása előtt az eladó és a vevő kifejezetten megállapodott a tulajdonjog fenntartásáról szóló kikötésben."

6 Az irányelv (21) preambulumbekezdése értelmében:

„Törekedni kell arra, hogy a hitelezők olyan helyzetben legyenek, hogy tulajdonjogukat hátrányos megkülönböztetés nélkül a Közösség egész területén fenntarthassák, amennyiben a nemzetközi magánjogban meghatározott, alkalmazandó nemzeti rendelkezések elismerik a tulajdonjog fenntartására vonatkozó kikötés érvényességét."

A nemzeti szabályozás

7 A tulajdonjog-fenntartással történő adásvételre az olasz nemzeti jogban a polgári törvénykönyv IV. kötetének III. címében szereplő I. fejezet 3. pontja vonatkozik.

8 Az említett törvénykönyv „A tulajdonjogok átruházása és a kockázatviselés" című 1523. cikke értelmében:

„Tulajdonjog-fenntartással történő részletfizetéses értékesítés esetén a vevő az utolsó vételárrészlet kifizetésekor válik a dolog tulajdonosává, azonban viseli az annak szállításával kapcsolatos kockázatokat."

9 Ugyanezen törvénykönyv 1524. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tulajdonjog-fenntartás kizárólag akkor érvényesíthető a vevő harmadik fél hitelezőivel szemben, ha azt meghatározott, a végrehajtási eljárást megelőző időpontban kelt írásbeli okiratban rögzítik. Ugyanezen cikk (2) és (3) bekezdése szabályozza e kikötés érvényesíthetőségének módját a harmadik fél vevők tekintetében, attól függően, hogy az értékesítés tárgyát 30 000 ITL-t (kb. 16 eurót) meghaladó értékű gépek, vagy közhitelű nyilvántartásba bejegyzett ingóságok képezik.

10 A 2002. október 9-i 231. sz. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: törvényerejű rendelet) 11. cikkének (3) bekezdése a következőképpen fogalmaz:

„A polgári törvénykönyv 1523. cikkében szereplő, a vevő és az eladó között előzetes írásbeli megállapodás útján kikötött tulajdonjog-fenntartás a vevő harmadik fél hitelezőivel szemben akkor érvényesíthető, ha a szállítás minden egyes, a végrehajtási eljárást megelőző, egyértelműen meghatározott időpontban kelt, szabályosan könyvelt számláján rögzítésre kerül."

A pert megelőző eljárás

11 A Bizottsághoz panasz érkezett, amelynek értelmében a panaszos állítása szerint a 2000/35 irányelv 4. cikkét nem megfelelően ültették át az olasz szabályozásba. E panasz szerint a törvényerejű rendelet 11. cikkének (3) bekezdése az eladóra jelentős adminisztratív terheket ró.

12 Miután felszólította az Olasz Köztársaságot arra, hogy terjessze elő a nemzeti szabályozás e rendelkezésével kapcsolatos érveit az említett irányelv 4. cikkére tekintettel, a Bizottság 2004. október 18-án indokolással ellátott véleményt adott ki, amelyben felhívta az említett tagállamot az ahhoz való megfeleléshez szükséges intézkedések megtételére az értesítésétől számított két hónapos határidőn belül.

13 Válasz hiányában a Bizottság a jelen kereset benyújtása mellett döntött.

A keresetről

A felek érvei

14 A Bizottság azt állítja, hogy a törvényerejű rendelet 11. cikkének (3) bekezdése ellentétes a 2000/35 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésével és annak szellemével.

15 Véleménye szerint azon kötelezettség, hogy a tulajdonjog-fenntartást minden egyes számlán rögzíteni kell annak érdekében, hogy az érvényesíthető legyen a vevő hitelezőivel szemben, olyan többletfeltételt ír elő az eladó részére, amely a 2000/35 irányelv szerint nem előírás, az utóbbi szerint ugyanis ahhoz, hogy az áruk tulajdonjogát fenntarthassa a teljes vételár kiegyenlítéséig, elegendő lenne számára mindössze a vevővel megállapodnia az említett kikötésben az áruk szállítása előtt.

16 Ezenkívül az a tény, hogy a számlák keltének a törvényerejű rendelet 11. cikkének (3) bekezdése értelmében meg kell előznie a végrehajtási eljárást, véleménye szerint szintén nem egyeztethető össze a 2000/35 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésével, amelynek rendelkezései a hangsúlyt a vevő és az eladó közötti kifejezett megállapodás korábbi mivoltára helyezi.

17 Válaszul az olasz kormány azt állítja, hogy a tulajdonjog-fenntartási kikötés olyan kikötésként került meghatározásra, amely az adásvételi szerződést csupán kiegészíti, és amelynek érvényessége vagy hatályossága semmilyen különös alaki feltételhez nem kötött, az egyetlen érvényességi feltétel az, hogy e kikötésben az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában állapodjanak meg.

18 Véleménye szerint a törvényerejű rendelet 11. cikkének (3) bekezdését a polgári törvénykönyv rendelkezéseinek kiegészítéseként fogadták el, és az kizárólag a tulajdonjog-fenntartási kikötésnek a vevő hitelezőivel, és nem az árut megszerző harmadik felekkel szembeni érvényesíthetőségének a módjára vonatkozik. A fenti rendelkezés csak a polgári törvénykönyv 1524. cikkének (1) bekezdését egészíti ki. E kérdést illetően az olasz kormány rámutat arra, hogy a törvényerejű rendelet 11. cikkének (3) bekezdése által tett módosítás csak az adásvételi szerződések bizonyos típusaira vonatkozik, különösen az olyan későbbi szállítással teljesülő adásvételekre, amelyeknél a szállítások időben ütemezhetőek, és egyedileg értékelhető, valamint jelentősebb vagyoni értékkel rendelkező árucikkekre vonatkoznak. Ezenfelül az olasz kormány kiemeli, hogy az említett rendelkezés a vegyes

jellegű szerződések egyes olyan fajtáira vonatkozik, amelyeknél az eladó köteles több számlát kiállítani, szintén időben egymástól meglehetősen távol elosztva.

19 Az olasz kormány szerint a tulajdonjog-fenntartási kikötésnek az eredeti szerződés későbbi teljesítését igazoló okiratokon való rögzítésére vonatkozó kötelezettség főként arra irányul, hogy védje a jogbiztonság elvét, valamint azon harmadik személyek jogos bizalmát, akik üzleti kapcsolatba lépnek olyan áru birtokosával, amelynek egy másik személy a tulajdonosa.

20 Végül az említett kormány a polgári törvénykönyv bizonyítási rendszerére hivatkozik. Álláspontja szerint az olasz legfelsőbb bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében minden olyan ténybeli bizonyíték felhasználható, amely azt igazolja, hogy az okirat korábbi időpontban keletkezett. Ezen ítélkezési gyakorlat szerint ezen okiratot ismernie kell annak a személynek, akivel szemben a kikötést érvényesíteni akarják.

21 Ez utóbbi kérdésben a Bizottság megjegyzi, hogy valamely időpont meghatározott jellege könnyen bizonyítható, azonban fenntartja azt a kifogást, miszerint a törvényerejű rendelet 11. cikkének (3) bekezdésében előírt feltételek nem összeegyeztethetőek a 2000/35 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének rendelkezéseivel.

A Bíróság álláspontja

22 A Bizottság keresete megalapozottságának az értékeléséhez elemezni kell a 2000/35 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését, és meg kell vizsgálni, hogy e rendelkezés hatással van-e a valamely tagállam által a tulajdonjog-fenntartási kikötéseknek a harmadik felekkel szemben történő érvényesíthetősége terén elfogadott szabályokra.

23 Előzetesen ki kell emelni, hogy az említett irányelvnek nem célja a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetésekre vonatkozó összes szabály összehangolása, mivel az csupán egyes olyan különös szabályokra vonatkozik, amelyeknek a célja az ilyen késedelmek elleni küzdelem, nevezetesen a késedelmi kamatok (3. cikk), a tulajdonjog fenntartása (4. cikk), és a nem vitatott követelések behajtása (5. cikk) terén.

24 Továbbá maga az irányelv több helyen is utal a nemzeti szabályok alkalmazására. Ahogyan az a (15) és (19) preambulumbekezdésből is következik, ez a helyzet a végrehajtható jogcímek különféle végrehajtási eljárásai esetében, az ilyen jogcímek végrehajtásának felfüggesztésére vagy megszüntetésére vonatkozó feltételek esetében, valamint a szerződéskötés módja esetében.

25 Az olyan tulajdonjog-fenntartási kikötéseket illetően, amelyek esetében a nemzeti szabályozás érvényesül, 2000/35 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tagállamok határozzák meg a nemzetközi magánjog értelmében alkalmazandó nemzeti előírásoknak megfelelően azt, hogy az eladó fenntarthatja-e az árukhoz való tulajdonjogát a teljes vételár kifizetéséig, amennyiben a vevő és az eladó az áruk leszállítása előtt a tulajdonjog-fenntartási kikötésben kifejezetten megállapodott.

26 E rendelkezés szövegéből következik, hogy az a tulajdonjog-fenntartási kikötés joghatásait határozza meg a vevő és az eladó tekintetében, akik közül ez utóbbi fenntarthatja az áruk tulajdonjogát a vételár teljes kiegyenlítéséig. A rendelkezés azt is érvényességi feltételként szabja, hogy az ilyen kikötésben a vevőnek és az eladónak még az áruk leszállítása előtt kifejezetten meg kell állapodnia.

27 Hozzá kell tenni még, hogy 2000/35 irányelv 4. cikke (1) bekezdésében foglalt, a nemzetközi magánjog értelmében alkalmazandó nemzeti előírásokra való hivatkozás a tulajdonjog-fenntartási kikötés érvényességi feltételeire vonatkozik.

28 Ugyanis a 2000/35 irányelvnek ezen – a (21) preambulumbekezdéssel együttesen értelmezendő – rendelkezése szerint a közösségi jogalkotó kívánatosnak tartotta biztosítani azt, hogy a hitelezők megkülönböztetés nélkül hivatkozhassanak a tulajdonjog-fenntartási kikötésre a Közösség egészében, ha e kikötés a nemzetközi magánjog alapján alkalmazandó nemzeti előírások értelmében érvényes. A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépéshez való kifejezett hozzájárulásként jelenik meg a hitelezők azon lehetősége, hogy ilyen kikötéssel élhessenek.

29 Márpedig, figyelemmel a 2000/35 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének szövegére és az irányelv céljára, az említett rendelkezésből nem vonható le az a következtetés, hogy az azokra az egyéb szabályokra is vonatkozik, mint amelyek egyrészt kifejezetten az eladó és a vevő között a leszállítást megelőzően az áruk tulajdonjogának fenntartására vonatkozó kikötésben való kifejezett megállapodás lehetőségéről rendelkeznek, másrészt pedig az eladó számára biztosított azon lehetőségről, hogy fenntartsa az áruk tulajdonjogát a vételár teljes kiegyenlítéséig.

30 Ennélfogva továbbra is kizárólag a tagállamok belső jogrendje határozza meg a jelen ügyben érintett azon szabályokat, amelyek a tulajdonjog-fenntartási kikötések olyan harmadik felekkel szembeni érvényesíthetőségére vonatkoznak, akiknek a jogait a 2000/35 irányelv nem érinti.

31 E körülményekre tekintettel az Olasz Köztársaság – előírva azt, hogy ahhoz, hogy az a vevő harmadik személy hitelezőivel szemben érvényesíthető legyen, a tulajdonjog-

fenntartási kikötést rögzíteni kell a későbbi szállításokhoz kapcsolódó minden egyes, a végrehajtási eljárást megelőző, egyértelműen meghatározott időpontban kelt és szabályosan könyvelt számlán – nem szegte meg a 2000/35 irányelv 4. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

32 Ezért a Bizottság keresetét el kell utasítani.

A költségekről

33 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Bizottságot, mivel pervesztes lett, az Olasz Köztársaság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) Az Európai Közösségek Bizottságát kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások